

Prestegårdsjordet barnehage

Årsplan 2026 - 2028

Innledning

Velkommen til Prestegårdsjordet barnehage!

Vi er en liten barnehage som holder til på Berg/Lerkendal i Trondheim kommune. Barnehagen vår er privat og eies av foreldre som har barn i barnehagen. Vi har et stort og innholdsrikt uteområde som innbyr til variert lek og aktivitet hele året. Vi verdsetter utetid og lek, og legger stor vekt på at små og store skal få gode opplevelser ute hver dag.

Barnehagen har tre avdelinger: Sølvsmia, Gullgruva og Diamantgrotta. På hver avdeling er det barn i alderen 1 – 6 år. Denne organiseringen gir oss små og oversiktlige grupper, med om lag 13 barn per avdeling. Det gir gode muligheter for pedagogisk arbeid i små grupper, og skaper stor nærhet mellom barna og personalet. Hos oss går barna på samme avdeling hele barnehagetiden, og det gir færre overganger i løpet av barnehageårene og bidrar til trygghet, kontinuitet og stabile relasjoner. Vi blir også godt kjent med foreldre og familiene rundt barnet, og ofte går også søsken på samme avdeling.

Mennesker har behov for å knytte positive relasjoner til andre, påvirke sitt eget liv og oppleve mestring. Med dette som utgangspunkt har vi valgt følgende satsningsområder i vårt pedagogiske arbeid: språk, sosial kompetanse, selvstendighet og lek. Disse områdene utgjør til sammen vårt pedagogiske grunnsyn og danner grunnlaget for arbeidet vårt med barna. Satsingsområdene våre blir nærmere presentert i kapittel 3.

Vår årsplan har flere funksjoner. Den skal synliggjøre barnehagens pedagogiske arbeid ovenfor foreldre, ansatte og andre samarbeidspartnere. Den viser hvordan vi omsetter bestemmelsene i Barnehageloven og Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver til praksis, gjennom våre satsingsområder, verdigrunnlag og pedagogisk grunnsyn.

Årsplanen skal også være et felles og forpliktende arbeidsverktøy for personalet. Den skal være utgangspunktet for planlegging, gjennomføring, vurdering og dokumentasjon av den pedagogiske praksisen i barnehagen. Vårt fokus, våre metoder, valg og begrunnelser skal være forankret og knyttet til årsplanen vår.

Kapittel 2: Barnehagens verdigrunnlag

Vårt verdigrunnlag bygger på grunnverdiene i Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver. For å sikre at barn, foreldre, personalet og andre opplever at verdiene våre står sterkt i den pedagogiske praksisen, velger vi også å konkretisere dem i årsplanen med tydelige mål og hvordan vi jobber mot dette. Mange av metodene vi bruker for å fremme verdiene i hverdagen, vil være like. Verdigrunnlaget, med mål og metoder, må derfor ses og leses i en helhet.

«Barnehagens verdigrunnlag skal formidles, praktiseres og oppleves i alle deler av barnehagens pedagogiske arbeid. Barndommen har egenverdi, og barnehagen skal ha en helhetlig tilnærming til barnas utvikling. Barnehagens samfunnsmandat er, i samarbeid og forståelse med hjemmet, å ivareta barnas behov for omsorg og lek» (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 7).

Barn og barndom

«Barnehagen skal anerkjenne og ivareta barndommens egenverdi. Barnehagen er også en forberedelse til aktiv deltakelse i samfunnet og bidrar til å legge grunnlaget for et godt liv». (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 8)

I vår barnehage skal barn få være barn, og for oss er barndommen verdifull i seg selv. Barna skal oppleve trygge rammer og et fellesskap preget av inkludering, anerkjennelse og omsorg. Vi vet at barndommen påvirker livet og tilværelsen senere, og at alle vil møte motstand på ulike måter. Det er viktig for oss å bidra til at barna utvikler ferdigheter

til å håndtere motstand og mestre utfordringer, og evnen til bygge og ivareta relasjoner med andre.

Barna skal

- få oppleve frihet i trygge omgivelser
- få oppleve støtte og oppfordres til å ta egne valg
- få erfaring med å finne løsninger på egen hånd og sammen med andre.
- få oppleve mestring, ha tro på seg selv og oppleve å være inkludert i et fellesskap.

Våre metoder

For å oppnå målene våre har den frie leken stor plass og er en av satsingsområdene våre. Vi skal sørge for nok tid og rom til fri lek, og legge til rette for at barna kan utforske leken alene og sammen med andre. Personalet har også en viktig rolle med å ivareta balansen mellom å være tett på, veilede og støtte barna, og samtidig trekke seg litt unna, observere og gi barna mulighet til å tenke selv, prøve å ta selvstendige valg og finne løsninger sammen.

Demokrati

«Barnehagen skal fremme demokrati og være et inkluderende fellesskap der alle får anledning til å ytre seg, bli hørt og delta» (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 8).

For oss handler demokrati om å skape en arena hvor barna får oppleve fellesskap. Deres egne meninger, tanker og behov skal bli lyttet til og tatt på alvor. Det er viktig for oss at barna opplever at deres egen stemme har betydning og er verdifull.

Barna skal

- Lære om barns rettigheter.
- Lære om de demokratiske prinsippene som samfunnet vårt bygger på.
- Få erfaring med å ta felles avgjørelser og drøfte sammen med andre.
- Lære å ta hensyn til andre gjennom å ta deres perspektiv, lytte, vente på tur og respektere ulike meninger.
- Få erfaring med å hevde seg selv, ta egne valg og tørre å dele egne meninger.

Våre metoder

For å fremme demokrati i barnehagen har vi gjennom satsingsområdene våre fokusert på at barna skal utvikle grunnleggende ferdigheter som sosial kompetanse, språk og selvstendighet. Det er alle viktige ferdigheter for å delta i et demokratisk samfunn. I barnehagen legger vi til rette for et fellesskap hvor barna kan prøve, med støtte og veiledning, å uttrykke seg selv. Det er viktig for oss at barna opplever fellesskapet som trygt, og at de også bidrar til å gjøre fellesskapet trygt for andre å uttrykke seg i. Personalet støtter, veileder og oppmuntrer barna til å ta sin plass gjennom å dele perspektiv, tanker og uttrykke sine meninger. Det kan for eksempel skje i samtaler under måltider, i lek eller i aktiviteter. Samlingsstund er

også en god arena for barna til å oppleve både at de selv får plass i fellesskapet, samtidig som de får øve på å gi plass til andre. Personalet skal også sørge for at alle får like muligheter, oppmuntre dem som kanskje trenger det litt mer, og sette krav til dem som synes det er litt vanskelig å la andre slippe til.

Mangfold og gjensidig respekt

«Barnehagen skal bidra til at alle barn føler seg sett og anerkjent for den de er, og synliggjøre den enkeltes plass og verdi i fellesskapet»
(Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 9).

Hvilke verdier og tanker som gir livet mening kan vektlegges ulikt, og det finnes mange måter å leve livet sitt på. Mennesker har ulik bakgrunn, tro, tanker om kjønn og identitet og syn på livet, barndom og barneoppdragelse. For oss betyr dette at mennesker er forskjellige, og uavhengig av ulikhetene skal alle oppleve tilhørighet til fellesskapet, anerkjennelse, omsorg og respekt i vår barnehage.

Barna skal

- Lære om mangfold i samfunnet og verdien av å tilhøre et mangfoldig samfunn.
- Utvikle/utvise respekt og forståelse for ulikheter; ulike væremåter og tankesett.

Våre metoder

I vår barnehage skal vi jobbe for et inkluderende fellesskap for barn, foreldre og personalet uavhengig av funksjon, religion, kultur eller bakgrunn. Alle skal ha en plass i fellesskapet, og sammen med barna skal vi skape felles opplevelser, erfaringer og fine øyeblikk. Vi markerer

ulike høytider som er representert i barnegruppa, slik at alle kan bli kjent med hverandre. Vi har også flere felles arrangement på tvers i barnehagen, både for barna, men også for foresatte, familie og venner. Det å få kjennskap til hva som kan være ulikt mellom mennesker er viktig for å skape forståelse og respekt.

Markering av Pride

Mangfold og respekt er verdier som er sentrale og står sterkt hos oss hele året. En uke i september er vi med på å markere pride sammen med Trondheim by. Vi har valgt å ha denne markeringen som et ekstra fokus på dette viktige området. For oss vil Pride-uka være en feiring av mennesket, relasjoner, kjærlighet og livet. Det handler om at alle har rett til å være seg selv, og at alle har rett til å være glad i den de vil. På tross av ulikheter som livssyn, tro, tanker og meninger, bakgrunn og barndom, så har alle en plass i fellesskapet, og en plass her hos oss.

«Skolen og barnehagen er ikke verdinøytrale. De skal stå opp for mangfold, likeverd og toleranse» (Utdanningsforbundet, 2026)

Likestilling og likeverd

«Barnehagen skal fremme likeverd og likestilling uavhengig av kjønn, funksjonsevne, seksuell orientering, kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk, etnisitet, kultur, sosial status, språk, religion og livssyn». «Barnehagen skal motvirke alle former for diskriminering og fremme nestekjærlighet» (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 10).

Vi mener at alle barn er betydningsfulle og verdifulle i seg selv, og at de har rett på de samme mulighetene uavhengig hvem de er, hva de tror på eller hvilken bakgrunn de har. Barna skal være likestilte og uavhengig av kjønn, ha de samme mulighetene for læring og utvikling i barnehagen.

Barna skal

- Lære å respektere andre uavhengig av kjønn, religion, bakgrunn og funksjonsevne.
- Lære å verdsette seg selv, og egne tanker og meninger.

Våre metoder

Vi ønsker at barna skal bli trygge på seg selv, og for å bidra til det er voksenrollen svært viktig. Vi er opptatt av å være varme, nære, omsorgsfulle og tydelige voksne for barna. Det å bygge gode relasjoner til barna, er helt avgjørende for hvordan vi kan støtte, veilede og motivere dem i hverdagen. Det er viktig at de voksne i barnehagen ser alle barna, både de som markerer seg mye og de som markerer seg lite. Alle barn skal bli sett og hørt, føle seg anerkjent, og ha en tilhørighet til fellesskapet på avdeling, i klubb og i hele barnehagen.

Bærekraftig utvikling

«Barnehagen skal legge grunnlag for barnas evne til å tenke kritisk, handle etisk og vise solidaritet. Barna skal gjøre erfaringer med å gi omsorg og ta vare på omgivelsene og naturen»

(Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 10).

For oss handler bærekraftig utvikling om å bruke naturens ressurser som man har til rådighet, og anvende dem på en måte som ikke gjør skade eller gir varige negative endringer. Vi mener at å følge prosesser fra A til Å, som for eksempel fra et frø til gulroten i måltidet vårt, har stor verdi. En bevissthet rundt forbruk og kontinuerlig refleksjon over hvordan man kan redusere det, er også et viktig element i bærekraftig utvikling.

Barna skal

- Lære å ta vare på naturen
- Skape bevissthet rundt sporløs ferdsel
- Lære om hvordan og hvorfor naturen forandrer seg

Våre metoder

Sammen med barna løfter vi fokuset på bærekraft. Vi har egen kjøkkenhage hvor barna hver vår er med på å så frø, steller vekstene underveis og deltar på sanking og matlaging på høsten. Under måltider er vi bevisste på at vi skal redusere matsvinnet. I hverdagen kildesorterer vi, og på tur og på uteområdet plukker vi søppel. Vi har gjenbruk av pedagogisk materiell, uteområdet er en naturtomt, og vi arrangerer gjenbrukstorg for familiene i barnehagen. I samlinger, samtaler og aktiviteter jobber vi med bevisstgjøring og holdninger til bærekraft – hva trenger jorda, mennesker, planter og dyr. Hva er viktig, og hva kan vi bidra med.

Livsmestring og helse

«Barnehagen skal være et trygt og utfordrende sted der barna kan prøve ut ulike sider ved samspill, fellesskap og vennskap». «Barna skal få støtte i å mestre motgang, håndtere utfordringer og bli kjent med egne og andres følelser» (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 11).

For oss er det viktig å gi barna verktøy til å møte livets opp og nedturer. Vi ønsker å hjelpe dem til å bli robuste slik at de også kan håndtere fremtidige utfordringer. Det er viktig å skape et trygt og inkluderende miljø som gir hver enkelt mulighet til å blomstre og ha tro på seg selv. Barna skal få oppleve tilhørighet og positive samspill med voksne og barn. De skal bli trygge på egen kropp, lære å håndtere egne følelser, samt sette grenser for seg selv og respektere andres grenser.

Barna skal

- Lære å sette ord på egne følelser og ta andres perspektiv
- Tørre å si ifra når ting er vanskelig og be om hjelp
- Lære å håndtere motstand og stå i ubehag
- Lære å ta vare på seg selv

Våre metoder

Vi legger til rette for at barna øver seg på å være selvstendig og opplever mestring i hverdagen. I rutinesituasjonene våre får barna blant annet øvd på å kle av og på seg selv, smøre sin egen brødslice og helle drikke i glasset. Gjennom samtaler, lekegrupper og samlinger utfordres og støttes barna til å markere egne behov, dele tanker og meninger, ta selvstendige valg og be om hjelp. Når ubehagelige situasjoner oppstår, er personalet til stede for å veilede dem i å regulere følelsene og støtte dem til å stå i ubehaget. Gjennom kjærlig omsorg og gode relasjoner utfordres barna til å finne metoder for å håndtere motstand og finne løsninger.

Kapittel 3: Barnehagens formål og satsningsområder

Omsorg, lek, læring og danning

«Arbeidet med omsorg, danning, lek og læring, sosial kompetanse og språk skal ses i sammenheng og samlet bidra til barns allsidige utvikling».

(Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 19)

Omsorg er en forutsetning for barnas trygghet, trivsel og utvikling. I barnehagen skal barna oppleve et stimulerende miljø som støtter deres lyst til å leke, utforske, lære og mestre. Barna skal få medvirke i egen hverdag ut fra sine forutsetninger og oppleve at deres meninger og uttrykk blir sett og tatt på alvor. Gjennom barnehagens satsningsområder ønsker vi at barna utvikler ferdigheter og erfaringer som gjør dem bedre rustet til å møte utfordringer, håndtere motstand og oppleve mestring.

Gjennom å motta omsorg og oppleve trygghet og mestring, ønsker vi at hvert enkelt barn skal lære å vise omsorg for andre. Dette innebærer blant annet å se hverandre og respektere hverandres følelser og behov, og kunne trøste og støtte hverandre. I våre aldersblandede grupper med barn med stort aldersspenn får de eldste barna naturlige muligheter i å utvikle omsorg for de yngre barna.

Barna lærer gjennom hele dagen i lek, aktiviteter, rutiner og i samspill med andre. For oss er det viktig å se hvert enkelt barn, hvor de er og hva de trenger ut ifra sitt individuelle ståsted. Med utgangspunkt i det

enkelt barnets ressurser og styrker, motiverer vi hele tiden til å utfordre seg på ting som også kan være vanskelig. På den måten oppøves utholdenhet, progresjon og en allsidig utvikling.

I leken skal barna få oppleve stor grad av frihet ved at de får velge aktiviteter selv. En viktig målsetning er at alle har noen å leke med og opplever tilhørighet og glede ved å kunne leke sammen. Vi legger til rette for at det er nok tid for lek og ønsker å stimulere til kreativ og variert lek gjennom valg av materiell og utforming av lekeareal ute og inne.

For oss handler danning om alt barn opplever og erfarer som er med på å danne deres personlighet. Dette kan være å bli selvstendig, sosialt kompetent, få forståelse for samfunnet og verden rundt seg, se verdien av mangfold, solidaritet og likeverd. Gjennom våre pedagogiske valg håper vi å kunne bidra i denne dannelsesprosessen.

Voksenrollen

Omsorg kan forstås og uttrykkes på ulike måter. Vi velger å definere omsorg som at barna får mulighet til å prøve nye oppgaver, og oppleve mestring. I stedet for å gjøre ting for barna, gjør vi det sammen med dem. Når noe nytt skal læres er det viktig å tilby nok hjelp i begynnelsen og etter hvert avtrappe hjelpen gradvis. Motivasjon, støtte og veiledning er viktig i denne prosessen. Vi ønsker å være tilstedeværende voksne som er tålmodige, lyttende, bekreftende og som også kan være tydelige grensesettere. Barna skal også lære å håndtere krav og forventninger. Det er viktig at kravene tilpasses barnas alder og modenhet. Barna lærer i ulikt tempo og motiveres på forskjellige måter. Som voksne må vi derfor ta hensyn til hvert enkelt barns egenart og tilrettelegge ut ifra barnets forutsetninger.

I leken skal vi være tilstedeværende voksne som legger til rette, veileder og deltar. Det er også viktig å gi barna rom til å leke alene uten voksnes deltakelse. Leken er en arena for sosial læring og gode sosiale ferdigheter er en forutsetning for å kunne opprettholde lek sammen med andre. Direkte veiledning i disse ferdighetene er derfor noe vi vektlegger sterkt. Vi ønsker å lære barna konflikthåndtering slik at de etter hvert har verktøy for å kunne løse konflikter selv. Det kan for eksempel være viktig i flere sammenhenger å være avventende og observerende for å se om barna selv kan finne løsninger. Vi skal være godt forberedte og bevisste voksne som er i forkant, og som gjennom

observasjon og kjennskap til det enkelte barnet kan støtte og tilrettelegge for individuelle behov.

Satsingsområdene

Vi tror at de fleste mennesker har behov for å knytte positive relasjoner til andre, påvirke sitt eget liv og oppleve mestring. Med dette som utgangspunkt har vi i vår pedagogiske virksomhet valgt følgende satsingsområder; sosial kompetanse, språk, selvstendighet og lek. Disse utgjør til sammen vårt pedagogiske grunnsyn. Mål og innhold for de ulike satsingsområdene er presentert i en oversikt på neste side.

Sosial kompetanse

For å kunne samspille med andre, trenger alle mennesker å tilegne seg visse ferdigheter. Det er viktig å føle tilhørighet til andre og å kunne være med å påvirke. Sosial læring er derfor vårt viktigste satsingsområde. Sosiale ferdigheter som å vente på tur, lytte og vise hensyn, hevde seg på en positiv måte, uttrykke egne behov og følelser, inngår i det daglige arbeidet. Vi legger til rette for sosial læring i lek, aktiviteter, rutinesituasjoner og i samspill mellom barn og voksne.

Selvstendighet

Vi vektlegger at barna skal bli selvstendige, og gjennom det oppleve glede ved å mestre selv. Det er viktig at barna lærer å ta egne avgjørelser, uttrykke sine meninger, samt mestre rutinesituasjoner som måltid og påkledning.

Språk

Språk og sosiale ferdigheter er nært knyttet til hverandre. Et funksjonelt språk både verbalt og nonverbalt er viktig for å kunne uttrykke egne tanker, følelser og behov og for å kunne samspille med andre. Vi ønsker å stimulere alle sidene ved barns språkutvikling.

Lek

Den frie leken, inne og ute, har en stor og viktig plass i vår barnehage. Vi vektlegger at barna skal ha tilstrekkelig med tid, rom og tilgang på materiell som gir gode muligheter for lek. Vi ønsker at leken skal være kreativ, lystbetont, variert og fri, og at alle skal ha en viktig rolle. Gjennom leken skal barna lære å samspille med andre og oppleve sosial mestring.

Satsingsområde	Læringsmål	Hele barnegruppen	De yngste barna	De eldste barna
Språk	Lære å bruke språket sitt på en funksjonell måte (verbalt og nonverbalt). Lære å stille og svare på spørsmål, beskrive og fortelle. Be om hjelp og goder på en positiv måte. Øve på å gi og motta ros. Lære om hverandres morsmål. Lære å sette ord på følelser ved å uttrykke seg både verbalt og nonverbalt.	Ha rik tilgang på bøker og annet materiale som spill og puslespill. Vektlegge dialog, bildebruk, konkreter, eventyr, rim, sang og regler. Dele barna inn i mindre grupper for språkstimulerende aktivitet. Gruppene kan bestå av barn i ulik alder og med varierte språkferdigheter. Dette med tanke på modell-læring og imitasjon. Innlemme andre fagområder som musikk og drama.	Vektlegge imitasjon og gjentakelse i alle situasjoner, som under måltider, påkledning og i lek.	Vektlegge samtaler og fortelling i alle situasjoner, både i tilrettelagte aktiviteter og i daglige rutiner.
Sosiale ferdigheter	Utvikle gode sosiale ferdigheter som å innrette og hevde seg, vente på tur og lytte til andre. Utvikle forståelse for verdier, normer og mangfold som er viktig for det gode fellesskapet.	Lære sosiale ferdigheter gjennom å imitere positive rollemodeller, både barn og voksne.	Vektlegge faste rutiner og små grupper for å fremme sosial læring.	Vektlegge samarbeid i lek og rutiner, snakke om vennskap og støtte opp om fellesskapet. Gjennomføre forskjellige samarbeidsprosjekter innenfor ulike fagområder.

Selvstendighet	Mestre forskjellige oppgaver som å kle på seg, rydde, og smøre mat. Klare å ta egne valg og løse konflikter. Få mulighet til og opplevelse av å kunne medvirke og påvirke sin egen hverdag.	Veilede i konfliktsituasjoner, men også gi mulighet for egne løsninger ved å være avventende. Oppmuntre og motivere barna til å ta selvstendige valg, f.eks. i valg av aktiviteter. La barna være med på å ta avgjørelser i hverdagen, ved for eksempel å ha egne barnemøter.	Få sitte på potte/do til faste tider. Øve på å ta på klær selv med veiledning og nok hjelp til å oppleve mestring. Få mulighet til å spise og drikke selv, begynne å smøre egen mat med hjelp fra både eldre barn og voksne. Opplive at verbale og nonverbale uttrykk tas på alvor.	Oppmuntre til å finne frem klær og kle på seg selvstendig ved å se på bildeplan. Oppmuntre til å smøre mat og be om mat og drikke på en hyggelig måte. Oppfordre til, og legge til rette for å kunne dele egne meninger og ønsker med fellesskapet. Oppfordre til, og støtte selvstendige valg.
Lek	Få mulighet til å utfolde seg i fri og kreativ lek i tråd med allmenne regler og normer. Etablere godt vennskap og ha noen å leke med hver dag. Bli en god lekepartner og venn som samarbeider og viser hensyn. Bli fleksibel og utvikle interesse for mange typer lekeaktiviteter. Oppøve utholdenhet ved å være i samme lek over tid.	Inspirere til ulike typer lek både ute og inne for at alle skal kunne oppleve humor, glede, engasjement og spenning i leken – både med andre og alene. Være observante og oppmerksomme voksne som veileder og deltar i leken. Samtale om felles regler.	Legge til rette for parallelllek for de aller yngste med tilpasset lekemateriell, mye gjentakelse og tett voksenoppfølging. Stimulere til imitasjon i små grupper med voksne og eldre barn som modeller.	Veilede og oppmuntre til å anvende sosiale ferdigheter i lek; spørre om å få være med, lytte til andre, vente på tur og ta initiativ. Gi positiv respons på å følge regler som det å avslutte en aktivitet før man starter på en ny. Ha faste lekegrupper med bestemte oppgaver, hvor det oppmuntres til å innrette seg og ta andres perspektiv.

Kapittel 4: Barns medvirkning

«Barnehagen skal være bevisst på barnas ulike uttrykksformer og tilrettelegge for medvirkning på måter som er tilpasset barnas alder, erfaringer, individuelle forutsetninger og behov».

- Kunnskapsdepartementet (2017 s. 27).

Hos oss kommer barns medvirkning i barnehagen til uttrykk på mange ulike måter. Det kan være valg av pålegg under måltid, hvilken aktivitet de ønsker å gjøre eller hvilken leke de vil leke med. Det kan også være å delta i samtale om vær og temperatur, og deretter ta valg om hvilke klær som egner seg. Samlingsstund og måltid er også arenaer hvor medvirkning kommer til uttrykk. Her får barna mulighet til å dele sine tanker, ideer, synspunkter og meninger.

Gjennom satsingsområdet selvstendighet, har vi fokus på at barna skal ta selvstendige valg, få støtte og veiledning til å tørre og dele sine meninger og tanker. Det å ta ordet og si noe, enten til en voksen eller foran andre, er ikke alltid like lett. Vi har fokus på at alle barna skal få de samme mulighetene, og legger til rette for at både de som markerer seg mye og de som er mer tilbakeholdne, får mulighet til å påvirke sin hverdag.

Måten vi jobber med selvstendighet på og måten vi jobber med barns medvirkning deler mange grunnprinsipper og går hånd i hånd i vår pedagogiske praksis. For oss er selvstendighet ikke bare det fysiske man lærer seg, som å smøre på brødskiva, kle på seg buksa, eller gå

på do, men det handler like mye om selvstendig tenkning; det å tørre å si noe, dele noe, stole på egne valg, ta selvstendige avgjørelser og «stå for» sine meninger. Selvstendighet, som ett av våre satsingsområder, er solid forankret i vår pedagogiske praksis, og kommer til uttrykk i hele hverdagen – rutinesituasjoner og aktiviteter.

Mål for medvirkning

- Barna skal få være med på å påvirke sin egen hverdag ved å bli tatt med på råd, bli lyttet til og ved å være med på å ta selvstendige avgjørelser.

Samtidig er vi også bevisste på at barna har tydelige rammer å forholde seg til, og vi sørger for at medvirkningen tilpasses barnets forutsetninger og alder. Ingen barn skal ilegges et ansvar eller ta valg som de ikke forstår, eller som ikke er til deres beste. For å ivareta dette ansvaret har vi stort fokus på samtale og lytting fra voksne og andre barn. Vi skal respektere barnas ønsker, og vi skal passe på at alle får like muligheter.

Kapittel 5: Barnehagen som pedagogisk virksomhet

Planlegging, vurdering og dokumentasjon av det pedagogiske arbeidet synliggjør hvordan barnehagen fortolker og utøver innholdet i rammeplanen og annet gjeldende lovverk. Det er også et viktig verktøy for refleksjon og analyse av det pedagogiske arbeidet, som bidrar til å sikre et trygt og godt barnehagetilbud i tråd med forskrifter og lovverk (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 37 – 38).

I Prestegårdsjordet barnehage har vi ukentlige avdelingsmøter for å sikre kontinuitet i planlegging og vurderingsarbeid. Det er viktig for oss at alle i personalet er inkludert. Det er grunnlaget for felles forankring og utøvelse av det pedagogiske arbeidet. På barnehagenivå bruker vi alltid personalmøter og planleggingsdager i fellesskap for å styrke felles pedagogisk praksis.

Planlegging

Mål

- Ha en felles forankring av planer på barnehagenivå og avdelingsnivå.
- Sikre at det pedagogiske tilbudet er i tråd med gjeldende forskrifter og lovverk.

Personalet skal

- Samarbeide om planer (årsplan, månedsplan med mer)
- Holde seg oppdatert faglig for å kvalitetssikre det pedagogiske tilbudet.
- Planlegge og gjennomføre felles arrangementer i barnehagen.

- Følge de planer som er utarbeidet.
- Bruke vurderinger, dokumentasjoner og kartlegginger inn i planleggingsarbeidet.
- Bruke barns innspill (verbalt og nonverbalt) inn i planleggingsarbeidet.

Vurdering

Mål

- Hyppige og kontinuerlige vurderinger på avdelingene knyttet til det pedagogiske arbeidet.
- Tilrettelegge for at alle ansatte kan bidra i vurderingsarbeid på avdelingsnivå og barnehagenivå.

Personalet skal

- Ukentlig vurdere det pedagogiske arbeidet.
- Gi en skriftlig oppsummering hver måned.
- Vurdere det pedagogiske arbeidet i forhold til barnegruppa og enkeltbarn.
- Vurdere personal- og foreldresamarbeid.
- Ha faglige diskusjoner om ulike pedagogiske spørsmål.
- Forberede og gjennomføre faglige fremlegg for hverandre.
- Diskutere og utvikle barnehagens planer for HMS.

Dokumentasjon

Vi bruker pedagogisk dokumentasjon som grunnlag for felles refleksjon og drøfting. Dette gjelder både på avdelingene og felles på huset. Dokumentasjon brukes også for å synliggjøre det pedagogiske arbeidet ut mot foreldre/foresatte, myndigheter og andre eksterne aktører.

Dokumentasjonen vi utarbeider skal være i tråd med barnehagens rutiner for personvern.

Mål

- Være et utgangspunkt for felles refleksjon, vurdering og utvikling innad i personalgruppa.
- Være en faglig forankring til gjeldende lovverk og barnehagens styringsdokumenter.
- Gi foreldre/foresatte, myndigheter og andre instanser informasjon om hvordan barnehagen oppfyller kravene i barnehageloven og rammeplanen.

Personalet skal

- Sende ut oppsummering hver måned.
- Dokumentere pedagogisk innhold i form av bilder og tekst, gjennom plakater, utstillinger, fremvisning på avdeling, daglig dialog med foreldre med mer.
- Dokumentere vurderinger tilknyttet barnegruppen og/eller enkeltbarn når det er nødvendig og for å kunne gi et tilrettelagt tilbud.

Tilrettelegging av det allmennpedagogiske tilbudet for barn som trenger ekstra støtte

«Barnehagen skal tilpasse det allmennpedagogiske tilbudet etter barnas behov og forutsetninger, også når noen barn har behov for ekstra støtte i kortere eller lengre perioder. Barnehagens innhold må formidles på en måte som gjør at ulike barn kan delta ut fra egne behov og forutsetninger»
(Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 40).

Allmennpedagogisk praksis

Vår pedagogiske praksis og organisering av barnehagen er godt beskrevet i denne årsplanen. Vår hverdag er preget av små grupper, som gir personalet god mulighet til å være tett på. Dermed kan vi støtte, veilede, følge opp og bygge gode relasjoner og kjennskap til det enkelte barns behov. Dette gir et godt grunnlag for refleksjon og drøfting i teamet, slik at man kan tilpasse og tilrettelegge det allmennpedagogiske tilbudet slik at det passer barna som går på avdeling.

Det pedagogiske tilbudet, barna og barnegruppen som en helhet er fast innhold på ukentlige avdelingsmøter. Personalet drøfter, reflekterer og setter tiltak og mål dersom det er nødvendig. Det foregår kontinuerlig evaluering og vi jobber for ett tett og godt samarbeid med foreldre.

Dersom det kan vurderes at den allmennpedagogiske praksisen ikke er tilstrekkelig for å dekke barnets behov, skal barnehagen i samråd med foreldre, ta kontakt med klyngas koordinator og spesialpedagogisk team.

Helhetlig modell for inkluderende praksis

Trondheim kommune har etablert en ny organisering for det spesialpedagogiske tilbudet i barnehager. Modellen er gjeldende for kommunale og private barnehager, og har som hovedmål at barnehagene skal styrke den allmennpedagogiske praksisen i tett sammenheng med spesialpedagogisk hjelp og støtte (Trondheim kommune, hentet 12.03.26).

Barnehagene er organisert i klynger med både kommunale og private barnehager, og med en vertsbarnehage som er kommunal. Vertsbarnehagen er arbeidsgiver til det spesialpedagogiske teamet som er tilknyttet klynga. Prestegårdsjordet barnehage tilhører Brøset klynge.

Mål

- Barnehagen skal gi barn som har behov for ekstra støtte, et målrettet og tilpasset tilbud, samt sørge for at de er en integrert del av barnegruppa.

Delmål

- Barnehagen skal, i samtykke med barnas foreldre, ta kontakt med klynga i saker hvor det er barn som har behov for særskilt oppfølging.
- Barnehagen skal søke ekstern veiledning via klynga hvis det er behov for spesiell kompetanse.
- Foreldrene skal være med å planlegge og vurdere det pedagogiske tilbudet.
- Alle i personalgruppa skal følge de planene som blir satt opp.

Kapittel 6: Overganger i barnehagen

Tilvenning

For de fleste barn er det en stor overgang å begynne i barnehagen. Vi i Prestegårdsjordet barnehage jobber for at barnet ikke skal oppleve barnehagestarten som et brudd, men at det finnes en sammenheng mellom hjem og barnehage. Like fullt er det en løsrivelsesprosess for både barna og foresatte.

I tilvenningsperioden er det ofte mange følelser i sving, for både barn og foresatte.

Foresatte kan kjenne på tristhet og engstelse, men også være forventningsfulle og spente. Det skal være rom for alle følelser, samtidig vet vi at små barn «leser» foreldrene sine godt, og at de blir påvirket av foreldrenes følelser. Det er derfor lurt å være bevisst på hvilke følelser man viser barnet.

Det er viktig for barnet at foresatte og barnehagen har en tett og god dialog om tilknytningen og hvor barnet er i prosessen. Barnehagen har erfaring og kunnskap om å ta imot små barn og bidra til at de opparbeider seg nødvendig trygghet. Foresatte har mye kunnskap om sine barn og kjenner dem godt. Når vi samarbeider om tilvenningen og deler erfaringene våre, så er det et godt utgangspunkt for en god tilvenning og en trygg start på barnehagelivet.

Mål for tilvenning

Foreldre og personalet skal utvikle et godt samarbeid, der foreldrenes innspill skal ha stor betydning og hvor det enkelte barns behov skal stå i sentrum.

Personalet skal

- Ta imot foreldre og barn på en imøtekommende måte, for å skape tillit og trygghet.
- Være fleksibel på hvor lang tid som skal brukes på tilvenning.
- Gi tilstrekkelig informasjon om både det pedagogiske innholdet i barnehagen og praktiske spørsmål.
- Involvere de andre barna på avdelingen i tilvenningen av nye barn.

Velkomstbrev

Når dere som foresatte har takket ja til plass hos oss, vil dere etter hvert motta et brev fra barnehagen med informasjon om oppstart, avdeling, kontaktperson og annen informasjon om barnehagen og barnehagehverdagen.

Bli kjent uke

Alle som får plass til nytt barnehageår vil få invitasjon til bli kjent-uke, som vi arrangerer i midten av juni. Da er det mulighet for barn og foreldre å komme og være sammen med oss ute i barnehagen fra 10 – 11 hver dag i en uke. Da vil dere møte personalet på avdelingene, få en omvisning, avtale samtale for de som ønsker det i forkant av oppstart og hilse på andre barn og foreldre. Vi har erfaring med at denne bli

kjent uka er et godt første møte med barnehagen for barn og foreldre, og gjør det litt tryggere å komme tilbake for oppstart i august.

Oppstart og den første tiden

Første dag i barnehagen er gjerne en kort dag. Personalet vil avtale med foresatte fra dag til dag når dere kan komme på morgenen og hvor lenge dere skal være i barnehagen. Vi vil gradvis øke lengde på dagen og hvor mange aktiviteter/rutiner barnet skal delta på. Dette kan være innelek/utelek, måltid og soving. Det vil bli mange inntrykk både i forhold til aktivitet og antall mennesker en må forholde seg til.

Det er svært viktig at barnet er sammen med en av de foresatte de første dagene i barnehagen, slik at barnet har en trygg base på det nye stedet. Gradvis skal den som tar imot barnet i barnehagen, bli en trygg base for barnet. Barnehagestarten handler først og fremst om at barnet skal bli trygt på, og knytte seg til, nye voksne.

Mange barn må venne seg til å dele på både leker og oppmerksomhet. Hjemme har barnet som regel hatt god tilgang til både leker og fang. Noen barn har søsken og er litt mer kjent med dele-konseptet. For de fleste barna tar det litt tid å venne seg til denne nye ordningen. I barnehagen er vi vant til å sjonglere flere barn på fanget, og alle får trøst og kos når de trenger det, men det kan være at barnet må dele fanget med en eller to til.

Tilvenningsperiode

Hvor lang tid tilknytningsperioden tar, finnes det ikke noe fasitsvar på. Den vil variere fra barn til barn. Ofte opplever vi at barn som har vært tilsynelatende trygge, plutselig får en reaksjon. Samtidig kan det være andre som reagerer mye i starten, men så går det gradvis over. Noen barn bruker noen dager på å bli trygge, mens hos andre tar det noen uker.

Vi anbefaler at foresatte setter av minst tre, gjerne fem dager til tilvenningen. I løpet av disse dagene kan de ansatte i samråd med foresatte gradvis ta over mer av stell, lek og kontakt med barnet og gjennom det bli bedre og bedre kjent.

Avskjed i barnehagen - om å gå fra et gråtende barn

Det kan være vanskelig å gå fra barnet i barnehagen, særlig om barnet gråter. Vi ønsker at foresatte alltid sier ifra til barnet at når man skal gå. Det beste er, så langt det er mulig, å ikke vise usikkerhet ovenfor barnet. Selv om barnet protesterer er det lurt å gå når man har sagt at man skal gå. De ansatte tar vare på barnet og gir det trøst og kos. Trøst er et av de sterkeste virkemidlene for å etablere en trygg relasjon og vår erfaring tilsier at gråten som oftest stopper i løpet av kort tid. Vi vil alltid ta kontakt dersom et barn er utrøstelig og fortsetter å gråte over lengre tid.

Om foresatte føler seg usikre, gjøres gjerne en avtale med barnehagen om at de sender en oppdatering om hvordan det går etter en liten stund. Tilpasning til nytt miljø og nye situasjoner er en prosess som tar litt tid, både for små og store.

Overgang innad i barnehagen

I Prestegårdsjordet barnehage går barna på samme avdeling i hele sin barnehagetid. Det som blir annerledes for barna våre når de går fra småbarn til storbarn (2-3 år) er at dagsrytmen endres. Fra å være ute på formiddagen, er man nå inne og har aktiviteter og lek. Etter lunsj er storbarnsgruppa ute sammen med de andre avdelingene, fra ca. 12 – 15. Endring i dagsrytmen kan være overgang nok for noen barn, som vil bruke litt tid på å omstille seg. Ofte forbereder vi de største småbarna med at de av og til er inne på formiddagen før sommeren, eller når de slutter å hvile/sove i barnehagen.

Overgang barnehage - skole

«Barnehagen skal legge til rette for at de eldste barna har med seg erfaringer, kunnskaper og ferdigheter som kan gi dem et godt grunnlag og motivasjon for å begynne på skolen». (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 33 - 34)

Mål for overgang barnehage – skole

Barna skal lære å delta og fungere i sosiale samspill, slik at de kan være best mulig rustet til skolestart.

Skolestarterne skal:

- Lære å delta i varierte aktiviteter og oppleve mestring.
- Lære sosiale ferdigheter, knytte vennskap og føle gruppetilhørighet.
- Lære å uttrykke seg og hevde sine meninger.
- Lære om tall og bokstaver, og leke med tekst og matematikk.
- Få uttrykke seg gjennom musikk, drama og forming.
- Få kjennskap til skolene de skal starte på.
- Samtale om temaer knyttet til skolestart.

Det siste året før skolestart har skolestarterne fra alle avdelingene tilrettelagte opplegg som er med å forberede dem på overgangen fra barnehage til skole. Vi vektlegger at de skal lære å jobbe sammen i grupper, blant annet å få øvelse i å lytte til andre og ta andres perspektiv. Det er viktig å lære dem å vise respekt for hverandres meninger og grenser. Vi jobber også med konsentrasjon og selvstendighet ved at de får gjennomføre ulike skoleforberedende oppgaver innenfor forskjellige fagområder. I tillegg drar vi på turer og de er med på å bidra i ulike arrangementer i barnehagen, som høstfest og sommerfest.

I samarbeid med barnas skoler gjennomføres det overføringssamtaler og det fylles ut skjema om hvert barn av barnehagen og foreldre som overleveres til skolene. Vi etterstreber at alle skolestartere får besøke skolen de skal gå på. Barna drar enten på besøk til hverandres skoler, eller i grupper til egen skole. Det er viktig å bli kjent med skolen og skolens område for å få en trygg og god overgang til skolen.

For å markere avslutning på barnehagetiden arrangerer vi en avslutning for skolestarterne i juni. På sommerfesten har vi en rosesermoni for skolestarterne, og på avdelingene har de avslutning på sin siste dag hvor de får fotobøker fra barnehagetiden, småting til skolestart og en perm med tegninger og malerier. Vi ønsker at hvert enkelt barn skal få en varm, god og fin avslutning i barnehagen.

«Barnehagen skal bidra til at barna kan avslutte barnehagetiden på en god måte og møte skolen med nysgjerrighet og tro på egne evner»
(Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 34).

Kapittel 7: Samarbeid

Foreldresamarbeid og foreldremedvirkning

I løpet av et barnehageår tilbyr vi to foreldresamtaler, en på høsten og en på vinter/våren. Dersom det er behov for ekstra samtaler, kan både foreldre og barnehagen ta initiativ til det.

Vi arrangerer foreldremøte i september. Først er det et felles foreldrerådsmøte på tvers av alle avdelingene, deretter avdelingsvis foreldremøte.

Mål for foreldresamarbeid

Å skape et godt samarbeid mellom foreldre og barnehagen for å sikre at barnets beste ivaretas i hverdagen, både hjemme og i barnehagen.

Personalet skal

- Lytte og følge opp ønsker og behov fra foreldre.
- Være imøtekomende og fleksible overfor innenfor de rammebetingelsene som til enhver tid gjelder.
- Gi foreldrene veiledning hvis ønskelig.

Foreldreråd

Alle barnehager er pålagt å ha et foreldreråd og et samarbeidsutvalg (jf. Barnehageloven, 2006, §4).

Foreldrerådet består av alle foreldre til barn som har plass i barnehagen. Foreldrerådet skal fremme fellesinteressene til

foreldrene, og bidra til at samarbeidet mellom barnehagen og foreldregruppen skaper et godt barnehagemiljø (jf. Barnehagevedtekter, 2022).

Foreldrerådet velger to representanter til samarbeidsutvalget (SU) og representanter fra hver avdeling til foreldrerådets arbeidsutvalg (FAU).

Foreldrenes arbeidsutvalg (FAU)

FAU skal bistå personalet i å arrangere dugnad, julearrangement, sommerarrangement og eventuelle andre arrangementer. Daglig leder innkaller til møte på høsten for å samle FAU og informere om saker og gjøremål for barnehageåret.

Samarbeidsutvalget (SU)

I samarbeidsutvalget sitter det to representanter fra foreldrene og to representanter fra ansatte. Ofte sitter styrerepresentantene som representanter i SU. Hovedoppgaven til SU er å godkjenne årsplan, samt å være rådgivende og sikre medvirkning og samarbeid mellom foreldre, ansatte og ledelse i barnehagen.

Barnehagens styre

Barnehagen driftes og eies av styret for Prestegårdsjordet barnehage SA. Styret består av representanter fra foresatte og personalet. Daglig leder er ikke et styremedlem, men har møteplikt og er ansvarlig for orientering og rapportering av barnehagens drift. Styremedlemmer, varamedlemmer og styreleder velges av foreldre på årsmøte.

7.2 Samarbeid med andre instanser

Barnehagen samarbeider med flere ulike instanser som:

- Tyholttunet barnehage
- Trondheim kommune
- PP-tjenesten
- Helsestasjon
- Trondheimshjelpa
- Dronning Mauds Minne Høgskole, utdanning for barnehagelærere.

Kapittel 8 Progresjonsplan for fagområdene

Progresjonsarbeid foregår kontinuerlig og i alle situasjoner i barnehagen. Rutinesituasjoner, lek, planlagte aktiviteter, turer og i barnehagehverdagen generelt vil fokus på utvikling, læring og progresjon være til stede i de pedagogiske valgene og metodene som personalet benytter. De er basert på barnehagens pedagogiske plattform beskrevet i denne årsplanen, samt felles refleksjon og ståsted hos personalet. Det gjennomføres hele tiden evalueringer og iverksettes nye tiltak for å sikre progresjon hos alle barn, uavhengig av alder og modenhet.

«Progresjon i barnehagen innebærer at alle barn skal utvikle seg, lære og oppleve fremgang. Barnehagen skal legge til rette for progresjon gjennom valg av pedagogisk innhold, arbeidsmåter, leker, materialer og utforming av fysisk miljø» (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 44).

Fagområdene i barnehagen vil opptre alene og sammen med flere andre i ulike aktiviteter og hverdagssituasjoner i barnehagen. I progresjonsplanen under vises det til hvordan et fagområde kommer til uttrykk og arbeides med i barnehagen.

Fagområde	Småbarn	Storbarn
Kommunikasjon, språk og tekst	❖ imitere lyder og ord. ❖ bruke kroppsspråk og mimikk. ❖ forstå enkle begreper. ❖ reagere på navnet sitt og kjenne igjen navn på barna og voksne på avdelingen. ❖ peke på hvor nesen, munnen og øynene er. ❖ få erfaring med bøker, sanger og regler.	❖ gjøre seg forstått nonverbalt og verbalt. ❖ beskrive ting i omgivelsene. ❖ stille og svare på spørsmål. ❖ følge beskjeder som gis. ❖ få og gi ros. ❖ utvikle lytteferdigheter. ❖ få og gi korreksjon. ❖ følge med under høytlesning, kjenne igjen sin egen bokstav og kunne lyden av den.
Kropp, bevegelse, mat og helse	❖ bli kjent med egen kropp, vise til kroppsdelene. ❖ øve på å kle på seg selv. ❖ øve på selvstendighet og problemløsning. ❖ synge og bevege seg til (bevegelses)sanger. ❖ oppleve utelek hver dag. ❖ bevege seg i variert terreng. ❖ presenteres for ulike matretter. ❖ øve på å vaske hender med hjelp av voksen.	❖ utvikle motoriske ferdigheter, kroppskontroll og koordinasjon. ❖ være selvstendig i ulike situasjoner og kunne være aktiv i problemløsning. ❖ bli selvstendig i påkledning. ❖ delta i uteliv i all slags vær. ❖ sette grenser for egen kropp og respektere andres. ❖ mestre personlig hygiene. ❖ vurdere og mestre risikofylt lek.

		❖ mestre pinsettgrep og finmotoriske aktiviteter.
Kunst, kultur og kreativitet	❖ bruke sansene og bli kjent med ulike kunstformer: musikk, bøker, dans, bilder etc. ❖ få erfaring med forskjellig formingsmateriell. ❖ bli kjent med barnelitteratur. ❖ lære rim og regler. ❖ bli kjent med enkle eventyr. ❖ bli kjent med ulike instrumenter, undre seg over lyder. ❖ synge sanger med og uten bevegelse. ❖ gi uttrykk for fantasi og kreativitet i begynnende rolleleken. ❖ ha mulighet for å kle seg ut.	❖ gi uttrykk for kreativitet og fantasi gjennom ulike kunstformer- musikk, språk, dans og drama. ❖ bruke ulike teknikker og materialer for å uttrykke seg estetisk. ❖ dramatisere eventyr. ❖ lære seg ulike sangleker/regelleker. ❖ gi uttrykk for fantasi og kreativitet i rolleleken. ❖ ha ro til å høre høytlesning. ❖ besøke biblioteket for å se i og låne bøker.
Natur, miljø og teknologi	❖ bli kjent med barnehagens uteområde. ❖ lære litt om dyr og fugler, insekter og planter ❖ være med på å så frø, vanne blomster og ta vare på vekster. ❖ få kjennskap til de ulike årstidene.	❖ oppleve gleden av å være ute i naturen i all slags vær. ❖ få kjennskap til søppelsortering. ❖ ta vare på naturen, lære om planter og hvordan ta vare på dem. ❖ lære enkle trafikkregler og samtale om hvordan en ferdes i trafikken. ❖ oppleve mestring gjennom å gå på lengre turer ❖ undre seg over fenomener og søke kunnskap. ❖ bli kjent med IKT.
Antall, rom og form	❖ kjenne til plassen sin i garderoben og ved bordet. ❖ orientere seg i de ulike rommene på avdelinga. ❖ bli kjent med barnehagens dagsrytme. ❖ få kjennskap til tallene opp til ti. ❖ oppmuntre til å rydde etter seg, som å sette skoene sine på plass og rydde på plass leker. ❖ lære enkel matching og telling gjennom puslespill og telle ting barna ser rundt seg. ❖ vise forståelse for motsetninger lang/kort, høy/lav, tung/lett etc.	❖ mestre ulike brettspill med telling og flytting av brikker. ❖ Få erfaring med sortering etter form, farge og størrelse. ❖ lære navn på trekant, sirkel og firkant og kjenne dem igjen i omgivelsene. ❖ få kjennskap til tall og telleregler. ❖ forstå preposisjoner. ❖ ha romforståelse, vite hvor ting er og kunne rydde selvstendig.

Etikk, religion og filosofi	❖ vise omsorg og omtanke for hverandre som å dele leker med andre. ❖ lære å gi, få og vente på tur. ❖ bli kjent med egne følelser: glad, redd, lei, sint og trist. ❖ bli kjent med merkedager og deler av kulturarven vår som samenes nasjonaldag og FN-dagen.	❖ lære å akseptere ulikheter, og ha kunnskap om andre kulturer. ❖ vise empati og være inkluderende. ❖ kunne hevde seg og innrette seg i samspill. ❖ lære å forhandle i situasjoner hvor uenighet oppstår. ❖ sette ord på følelser. ❖ forstå konsekvenser av egne handlinger. ❖ forstå felles spilleregler og godta dem. ❖ undre seg, delta i samtale og reflektere over ulike erfaringer.
Nærmiljø og samfunn	❖ gå på turer i nærmiljøet ❖ oppleve tilhørighet på avdelingen og med barn i klubben sin. ❖ uttrykke ønsker og ta initiativ til lek. ❖ lære å ta vare på leker, bøker og annet materiell som brukes i barnehagen.	❖ bli kjent med ulike levesett, tradisjoner og familieformer. ❖ dra på turer i nærområdet. ❖ bidra til forslag til aktiviteter og forhandle seg fram til enighet. ❖ erfare at alle får utfordringer og like muligheter til deltakelse.

Referanseliste

Barnehageloven. (2006). Lov om barnehager (LOV-2005-06-17-64).

Lovdata: <https://lovdata.no/lov/2005-06-17-64>

Kunnskapsdepartementet. (2017). *Forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver*. Kunnskapsdepartementet.

Trondheim Kommune (2026, 12. mars) *Sammen om barna*.

Utdanningsforbundet. (2026, 24. mars). *Pride*.

<https://www.utdanningsforbundet.no/om-utdanningsforbundet/pride/>